

TISZZAVIDÉK

VEGYES TARTALMU HETILAP.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁR: Egy negyedévre 1 forint Félévre 2 forint Megjelen minden vasárnap reggel.</p>	<p>SZERKESZTŐSÉG: Csongrádon, főter., 29. házszám. KIADÓHIVATAL: Csongrádon, magtár-utca 41. házszám.</p>	<p>HIRDETÉSEKET és nyilttéri közleményeket a kiadóhivatal méréselt árjegyzék szerint számít.</p>
---	---	---

Községi háztartásunk.

A csongrádvárosi községi párt hivatása szerint minden évben beható bírálat és tanácskozás alá veszi a község évi költségvetését.

A lefolyt évben, egészen a törvényhatóságig vitt felelősséggel enyhítette a község vállaira nehezedő községi adók terhét; ez idén ismét 30—40 kr. leszállítást eredményeztek a párt elnöke részéről az előjáróság által 1891-ik évre szerkesztett költségvetésre benyújtott észrevételek, melyek a párt kezében az ahhoz tartozó képviselő testületi tagok értekezleteiből keletkeztek.

Községi háztartásunk valóban nagy feladat, mert közvagyonaink, közjövendelmink alig vannak s így a községi közköltségeket kénytelenek vagyunk a legnagyobb részben háziadó kirovás útján fedezni. — És ennek dacára nem zárkozhatunk el még sem a haladás követelményei elől, melyek rendszerint költségeket, kiadásokat követelnek. A feladat nehéz tehát, mert míg egyfelől haladnunk kell s megadni lehetőleg az eszközöket a szellemi és anyagi előrehaladás-

hoz, másfelől a legszigorubb mérvben takarékoskodnunk kell.

Ezen nehéz helyzetnek tulajdonítható, hogy nem vagyunk képesek megtenni mindazt, mit a szellemi művelődés igényei s egyéb kulturális követelménye kívánnának.

Tekintsük csak magát oktatás ügyünket; háromezret meghaladja a községünkben összeirt tankötelesek száma, és jóllehet a tankötelesek több mint egyharmada kihuzza magát az iskolábajárás kötelezettsége alól, iskoláink mégis a legnagyobb részben tul vannak tömve. A kültéri iskola első osztályához legkevesebb 200 tanköteles növendék tartozik, ide tehát feltétlenül kellene még egy párhuzamos első osztályt felállítani, de mert e végből építkezni, tanítói állomást szervezni kellene — elmarad.

Hasonlóan vagyunk a központ. Itt is szükség lenne egy párhuzamos 4-ik osztályra, de az előbbihez hasonló okból el kell maradnia annak is. Polgári iskolai épületünk éppenséggel nem felel meg az oktatásügy igényeinek, át kellene alakítanunk azt is, de helyzetünk tenni ezt sem enged.

És vajjon nem égető szükség

lenne-e egy ovodára, hol gyermekeink zsenge korukban első oktatásban, s a sokszor hiányos házi nevelést pótló nevelésben részesülnének? hová a sok munkás családanya nyugodtan küldené kicsiny gyermekét, midőn ő hazulról kora reggel munkára távozván, aggódva hagyja házikójában övét.

Igy vagyunk egyéb tereken is. Behizonyult dolog, hogy télen, esti és éjjeli időben jobb rendőr, éberebb éjjeli őr nincs, mint az utcái lámpa; és egyéb nagy terheink vége mia még sem vagyunk képesek, bármily szükség lenne is ezen jó éjjeli őrökre, felállítani azokat; nem vagyunk képesek még főbb utcáinkat sem ellátni lámpákkal, s ezzel városunkat a haladás útján előbbrevinni, lakosainknak pedig lehetővé tenni, hogy a sötét téli estéken is biztonságban és akadálytalanul közlekedhessenek — a városban.

Azonban, ez még csak szenvedhetős dolog, mert kézilámpákkal segíthetünk, ugyahogy a közvilágítás hiányán.

De hogyan vagyunk a járdákkal? Mert az ezeknek hiányát pótló kézijárdákra tudtunkkal szabadalmat még senki sem nyert s így az

TÁRCZA.

A kath. vallás Nagybritanniában 50 év előtt és manapság.

A londoni Tabbe mely a legjelentékenyebb angol kath. hetilapoknak egyike, fennállásának 50 éves jubileuma alkalmából ez év május havában ünnepi számot adott ki és kiváló kath. írók tollából érdekes cikkeket közölt a kath. vallásnak az utóbbi félszázad év alatt történt rohamos gyarapodásáról, párhuzamot vonva a mult és jelen között. Nem lesz talán érdektelen lapunk olvasói előtt sem, ha a nevezett forrás nyomán egyet-mást elmondunk kath. vallás hajdani és mostani állapotáról ama tulnyomóan protestans országban.

A lefolyt félszázad évre való visszapillantás valóban meglepő képet tár elénk. A katholicizmus ötven év előtt kezdett csak kibontakozni abból a homályból, hová századok vallási előítélete folytán száműzve volt, mert csak néhány csapat nyomorban tengődő ember képviselte a katholicusságot, a nemzet életében azonban ezek mitse számítottak. Nagyrészt csendes visszavonultságban élő emberek voltak, kik másokkal ép oly keveset törődtek, mint velük a világ. Hogy valaki protestáns létére a kath. egyházba visszatérjen, akkortájt ép oly hallatlan esetnek számították volna, mintha a Buddha vagy Láma hitre tért volna át. A helyiségeket, hol a katholicusok az isteni tiszteletet tartották, általában

csak kápolnáknak nevezték; igaz, hogy nem is voltak egyebek kisebb-nagyobb termeknél, melyek még hozzá gyakorta fölreosó utcákban feküdtek, s isteni tisztelet is csak főbb ünnepeken tartatott bennük. Midőn 1834-ben egy kath. úr áldozatkészége folytán Redditch-ben egy toronnyal ellátott kápolna épült, ez esemény rendkívüli feltűnést keltett az egész kerületben, s a protestansok részéről gyakran hangzott a megjegyzés, hogy a katholicusok kezdik felemelni fejüket, mert már elég merészok templomot építeni.

Ha valaki ekkor tájban azt merte volna jövendölni, hogy 50 év múlva London minden részében kath. templomok lesznek, még pedig olyanok, melyek nagyságra és csindra nézve vetekednek a protestansok templomaival; az ilyen embert fanaticusnak vagy örültnek tartották volna. És mégis, a katholicusok áldozatkészége létre hozta e nagy művet, habár Nagybritanniában épen a kath. lakosság a legszegényebb, moadhatni nyomorban él. Lássuk csak az alábbi számokat:

Volt Nagybritanniában 1840-ben kath. templom és kápolna	522
1890-ben	1641
50 év alatt épült tehát:	1119
vagyis megháromszorosodott a templomok száma!	
A templomok szaporodásának természetes következménye volt a papok számának gyarapodása, mely hogy mily mérvben történt, kitűnik az alábbi számokból:	
Pap volt 1840-ben	624
1890-ben	2791

számuk tehát gyarapodott 2167-el

vagyis ma 4-szerre több pap van Nagybritanniában, mint 50 év előtt!

S míg 1840-ben Skótsországban egyetlenegy (1) kolostor volt, Angolországban pedig 19, összesen tehát 20. — addig ez időszert Skótsországban 13 férfi és 34 női (47) kolostor, Angolországban pedig 195 férfi és 400 női kolostor van, s így Nagybritania egész területén tehát 642 kolostor létezik; 642 viszonyítva 20-hoz: a kolostorok száma 31-szerre több ma mint félszázad előtt.

A londoni apostoli helynök kormányzása alatt 1840-ben volt 105 pap és 4kolostor, ma a Londonban székelő westminsteri bíbornok-érsek joghatósága 353 pap, 124 templom és 111 kolostor tartozik.

A mi az iskola-ügyet illeti, 1847-ben alig volt 300 kath. elemi iskola; felsőbb iskolául számítható volt Angolországban 9, Skótsországban egy kollégium, ma az elemi iskolák száma megközelíti az ezret, s Angolországban 54, Skótsországban pedig 4 kollégiumban oktatják a kath. ifjúságot a magas tudományokra.

E száraz statisztikai adatok olvasása után önkénytelenül felmerül a kérdés: a kath. vallás ilyen gyors felvirágzása következtében mily helyzetben vannak a kath. hívők, és a papság a mai időben a tulnyomó számú protestansokkal szemben? Erre azt válaszoljuk, hogy a hajdani előítélet, melylyel a protestansok viseltettek a katholicusok iránt, nagyrészt megszűnt, s ma már nem oly gyűlölt és lenézett a kath. nép mint egykor, sőt bizonyos fokú tisztelet és becsülés jut osztályrészéül. Az angol kath. egyház két tündöklő csillaga: Newman és Manning bíborosok, oly befolyást élveznek a protestans körökben is, minél nagyobbat kívánni sem lehet. A nemrég elhunyt Pater Damián, ki

egyed járó-kelők a legnagyobb akarat mellett sem képesek a személy közlekedést önmagok ereje vagy találékonyságával javítani vagy biztosítani, és kénytelenek sáros időben kötéltánczosi munkákat gyakorolva csuszni, mászni, a síkos, csuszós és sáros utcákon.

Hát vajjon piacsterünk rendezett-e? Nem a sárban kell-e ott is esős időben fetrengeni? És végül, hogyan állunk kórházunkkal és szegényügyünkkel? Vajjon lehet-e halogatható sokáig ezeknek czélszerű megoldása.

Ezeken kívül még számtalan hasonló feladat vár megoldásra, melyekről nehéz községi háztartási viszonyaink mellett is, nemhogy lemondanunk nem lehet, de melyeknek megoldására teljes erővel törekednünk kell.

Mindezek elérésére reményünk csak úgy lehet, ha a községi vagyongazdálkodás, eltérőleg a múlttól, mindenben hű és pontos lesz, költségvetésünk betartatik, közjövödelmink kellő időbeni beszédése pedig el nem hanyagoltatik.

Mert csak ily uton folyton rendezett háztartási viszonyok mellett lehet remélhető, hogy idővel nagyobb culturalis feladatoknak is megfelelhettünk; s mig így városunkat az előrehaladott városok körébe vezetjük, azon fokozottabb igényeknek is eleget tehetünk, melyeket lakos társaink a eivilisatio folytonos terjedése s az ezzel járó követelmények folytán, szemben a nagyközségi terhekkal, méltan várnak és jogosan kívánnak.

Molokai szigetén a bélpoklosok lelki pástora volt, s ki maga is ez iszonyu betegség áldozata lett: nagy tiszteletben állott az angol protestáns lelkészek és nép előtt, s az angol trónörökös nyilvánosan adta jelét iránta való nagybecsülésének. Midőn Viktória angol királynő uralkodásának ötven éves jubileumát ünnepelte, a pápa szerencse kívánatait tolmácsoló követ oly kitüntető fogadtatásban részesült a protestáns angol udvarnál, mintha egyszerre akarták volna kifejtetni a fényt és pomát, melyben háromszáz év óta nem részesült a pápai követ*) Nem hagyhatom említés nélkül ama valóban lelkes fogadtatást sem, melyben a rabszolgaság eltörlésén szívvél-lelélekkel munkálkodó Lavigierie algieri biboros-érseket fogadta a protestáns London, midőn e szent ügy érdekében oda utazott, s az ottani clubban felolvasást tartott. A napi sajtónak nyugodt és barátságos hangulata a katolikus ügyek tárgyalásánál, a katolikusok belépése a magasabb államhivatalokba, a katolikus istentisztelet iránt való érdeklődés . . . mind azt igazolják, hogy a protestáns angolok szakítottak a régi előítéletekkel. Sőt nemrégiben az oratorianusok londoni új templomát látogató kath. hívek panaszkodnak, hogy a protestánsok nagy száma miatt alig kapnak helyet a templomban! A három kath. irányu nagy folyóirat, a »Dublin Rewiew« »Month« és »Merry England« a legjellegesebb katolikus írók közremunkálása mellett jelen meg, s nemcsak a katolikusok, hanem a protestánsok közül is számosan olvassák.

Ily örömdetes fordulat állt be a kath. egyház helyzetében rövid 50 év alatt!

Marcus.

*) Ennyi ideig nem lépett Nagybritannia földre pápai követ.

A községi pótdadók késedelmi kamatainak beszüntetése tárgyában a m. kir. belügyminister múlt hó végén a következő körrendeletet bocsájtotta ki. „Tételes törvény nem oldja meg a kérdést, szedhető-e községi pótdadó után késedelmi kamat? Ez az oka azon egyenlőtlen gyakorlati eljárásnak, hogy az ország némely községeiben szedetnek késedelmi kamatok községi pótdadó után, másokban nem. E késedelmi kamatszédhetés törvényessége iárrt időnként kételyek merültek fel, melyek eloszlására, törvényeink szelleméből s az ebből levont következtetésből kifolyólag, a vármegye közönségével a következőket közlöm: A községekről szóló 1886. XXII. t. cz. 129. §-a szerint, amennyiben a község kiadásai a községi törzsvagyton jövedelmeiből nem fedeztetethetnek: a község a községi lakosokra és a birtokosokra a 130. §-ban meghatározott módon községi adót vehet ki. A 139. §-ban pedig az a rendelkezés foglaltatik, hogy a községi adó behajtásánál az 1883. XLIV. t. cz. rendeletei irányadók. Ez a t. cz. azonban csak annyit rendel, hogy a behajtás a községi kezeléséről szóló 1883. XLIV. t. cikknek 52-től egész a 85-ig terjedő szakaszaiban körülírt eljárás szerint eszközöltessék. Az a nézet tehát, hogy a községi pótdadó után késedelmi kamat is szedhető, pozitív törvényen nem alapszik. Téves az a felfogás is, mintha az 1883. XLIV. t. cz. 41. §-a alapján, vagy inkább csak annak analogiája szerint az adózó kötelezhető lenne a késedelmi kamat fizetésére, mely egy újabb és oly teher, melylyel az adózó polgárokat tételes törvény intézkedése nélkül illetni nem lehet. E mellett bizonyít az, hogy a kereskedelmi és iparkamarai díjak után sem szedetnek késedelmi kamat, pedig az azokról szóló 1868. IV. t. cz. 27. §-ában foglalt rendelkezés szerint az iparkamarai díjak az országos adóval egyidőben és ugyanazon állami közegek által hajtattak be. Ellenben a visszabályozási költség járadékok után szedetnek a késedelmi kamat, mivel annak szedhetése tételes, nevezetesen az 1871. XXXIX. t. cz. 20. és a vízi jogról szóló 1885. XXIII. t. cz. 122. §-án alapszik. A szülő dézsmaváltási járulék hátralékok után hasonlóképen szedetnek késedelmi kamat, mivel az 1863. XXIX. t. cz. 7. §-a rendelkezés szerint a lejárt tőke és kamattartások, és kezelési költség minden tekintetben az országos adó természetével bírónak mondatik ki. Nagy különbség van tehát az utóbbi kirovdás és a községekről szóló 1886. XXII. t. cz. 139. §-ában foglaltak között; mert mig az előbb idézett törvény a dézsmaváltási járadékokat az országos adó természetével bírónak deklarálja, a községi törvény csak azt rendeli, hogy a községi pótdadó behajtása az 1883. XLIV. t. cz. határozmányai értelmében eszközöltessék. Ezek alapján nem szenved kétséget, hogy a községi pótdadó után késedelmi kamat nem szedhető. Ezek folytán rendelem, értesítse a vármegye közönsége a vármegye területén levő községeket és rend. tanácsu városokat, hogy a községi pótdadó után késedelmi kamatot szedni nem jogosultak. S ha volnának a vármegye területén oly községek és rend. tanácsu városok, melyek községi pótdadjuk után késedelmi kamatot szedtek, ezeknek szigoruan hagyja meg, hogy ezen gyakorlatot 1891. évtől kezdve beszüntessék. Egyuttal megjegyzem, hogy más tekintet s megbirálás alá esnek az adóbehajtási illetékek; ezeket a hátralékos, ha ellene végrehajtás intéztetik, az 1883. XLIV. t. cz. 75. §-a alapján fizetni kötelek.

Megjegyzések.

Ha nem az előjárásról volna szó, és ha nem volnék magam is tagja annak, rá se hederitenék arra a nálunk „Csongrád“ névvel mások igaztalan rágalmozására s a bukott nagyságoknak halottaikból való feltámasztására hasztalanul igyekező ujságra.

De mert nem tartom megengedhetőnek, hogy egy ily nagyközség előjárásáról akkor, midőn annak minden egyes tagja a rend és pontosság megalapításán és fentartásán fáradozik, oly rá fogások, rágalmozás sok eresztessenek szélnek, felhívom azt az embert, a ki a „Csongrád“ 37-ik számában azt mérészelte írni, hogy az előjáráság körében ázsiai állapotok, türhetetlen rendtelenségek és visszasságok vannak, és Piroksa ur ezekm iatt mondott le, — hogy ha tisztességes és becsületes névre igényt tart, tisztelje meg magát azzal, hogy tényeket álltson a közönség elé s azokkal bizonyítsa be a nálunk uralkodó ázsiai állapotokat!

Ezzel tartozik városának, s az igazságnak.

De éppen oly czéltudatos hazugságnak ke neveznem azt az állítást is, hogy Piroksa István bíró urat bármiféle párt is akadályozta volna bármiféle boldogító czéljai kivételében.

Hiszen mióta bírói állását elfoglalta, a képviselő testület tagjai, kik az előtt közvetlenebbül részt vettek, a községi dolgok intézésénél bele sem avatkoztak jó formán abba, nehogy azzal vádoltassanak, hogy bármiféle nagy város-boldogító szemek kivételét akadályozzák. Sőt példákkal bizonyíthatom, hogy éppen a többséget alkotó képviselők nem egy ízben támogatták Piroksa urat, mikor csak annak arra szüksége volt.

Az előjáráság tagjai ellen sem lehet semmi panasza. Az igaz, hogy úgy miként ő szeretné, vakon nem követtük, de nem is követjük, mert neünk magunknak is vannak önálló nézeteink, s ép ezért ha azt láttuk, hogy nem helyes a mit akar, kötelességünknek tartottuk az ellen szavunkat felémelni.

A csalhatatlanság embernek nem adatik. Az pedig a kisenkit nem akar respectálni, a ki mindenkivel gorombáskodik, nem való bírónak. — Mert a bírónak higgadt tapintatos és illedelmes embernek kell lennie!

Egy Előjárásági tag.

Észrevételek.

A „Csongrád“ mult heti számának vezércikke a töle telhető erélyességgel támogatja azon kevesek mozgalmát, kik az izr. hitközségi iskolát visszaállítani törekednek.

A „Csongrád“ által használt hangról az a véleményem, hogy az magasra föl nem hat, éppen azért vele polemikába keveredni tartózkodom, de magára az ügyre röviden megjegyzem, hogy az előjáráság többsége a hitközség jelenlegi terheit oly tul nagynak tartja, hogy azt tovább is fokozni, nemcsak lelkiismeretlenség, hanem észszerületlen is lenne; — a felekezeti iskolának visszaállítása pedig 500-600 frt kiadási többletet okozna, mely többletet pedig senki helyettünk meg nem fizetni; lehetne talán új adónemeket behozni, de végeredményben ez összeget is a csongrádi izraelita hitközség tagjai viselnék.

A hitközség előjárásága a takarékoságot, mint kormányzási elvet megvalósítának egyik eszközét, tényleg megvalósította, úgy, hogy a takarékoság czimén további pénzügyi eredményeket elérni lehetetlen és ennek daczára még is egyházi czélokra az izr. hitközség tizszer annyit költ, mint a vele egy városban fönnálló másik felekezet. E rendkívüli nagy terhet a hitközség tagjai most is csak a legnagyobb erőfeszítéssel birják meg, minek kétségtelen jele, hogy tagjainak majdnem kétharmadán a kultuszadót rendszerint csak végrehajtás utján lehet behajtani.

Ily viszonyok között a felekezeti iskolának létesítése még akkor sem volna észszerű, ha a mostani állapot semmi előnyt sem rejtene magában, és a gyermekek semmit sem tanulnának; mert a terhek további emelése az adóalapot támadná meg. Minthogy azonban a gyermekek a tantervben megállapított tárgyakon fölül még némely is tanulnak írni, olvasni, és a feleke-

eti iskolát csak akkor tartanám vissza-állítandónak, ha a hitközség tagjai ugy számra, mint vagyonosságra megerősödnek, vagy ha a kiadási többlet hitsorsaink adakozása folytán, vagy egyéb módon biztosítva lesz. Nem hiszem azonban, hogy akár Schossberger, akár Heltai ur, (pedig az utóbbi sokat áldoz „Csongrád“-ra,) a szükséges összeget rendelkezésre bocsájtaná.

Elismerem, hogy vannak hitközségünkben olyanok, a kik szájuktól a falatot megvonnák, hogy azt gyermekük nevelésére fordítsák, de ez csak kivétel, mit alapul elfogadni már csak azért sem lehet, mert ennek árán sem érünk el többet, mint viszályállítanánk az üvegházat csemetéink részére, hol talán eleintén jobban díszlenének, de csak tovább fejlődésük rovására; az élet viharaitól meg nem menthetjük gyermekeinket, edzzük tehát meg őket már gyermekkorukban azok elviselésére. A felekezeti iskola hatása, most is meglátszik egy-két zsidógyerek főnhéjazásán, önteltségén. Mint az Istentől kiválasztott nép sarja természetében rejlik az elbizakodottság; s ezt gyermekéveiben a felekezeti iskola, majd alattomos emberek, kik megvetésüket bókók és hizelgés alá rejtik, — tovább ápolják.

Holczér Adolf.

Néhány szó a családi nevelésről.

Talán mondanom sem kell, mert hiszen mindannyiunk előtt köztudomású tény, hogy napjainkban a sikkasztások, rablások, orzások, gyilkosságok stb. napi rendben vannak. Nincs hónap, alig van nap, hogy valami gyilkossági, rablási büntényről ne hozna szenzatiós újdonságot a napi hírsajtó. — Minek lehetnek mindezek vétkes következményei? Bátran elmondhatjuk, hogy a „rossz családi nevelésnek.“

Akadnak mégis egyesek, kik valahányszor valami rablási, gyilkossági s erkölcs-telenségi eset fordul elő, ily panaszokat hallatnak: „Mindezek az új iskolai rendszer szüleményei, a modern nevelés és modern tudomány eredményei.“

De honnét állíthatják mindezeket? Talán mindezen vétkes és tévedések a jelenkor szüleményei lennének s ezekről az elhalt nemzedékek mit sem tudtak volna? Ez nem áll. Mert ha egy kissé forgatjuk a történelem lapjait, látni fogjuk, hogy bizony az ember minden időn át önmagához hasonló marad; erényeiben vagy bűneiben vajmi keveset változott. — No de az már régi dolog, hogy a legkényelmesebb mód az iskolát és tudományt tenni egyedül felelőssé napjaink szomorú eseményeiért. De hiszen mindig könnyebb az elítélés megítélésnél.

Igaz ugyan, hogy ma napság bizonyos kedély romlottság van folyton elterjedőben; de ennek sem az előrehaladott szellemi élet, sem a tudomány nem okai; nem ezek okozák a mai napok beteges tüneteit és vétkes kinövésait; a baj a társadalmi viszonyokban s az elhibázott családi nevelésben leli forrását. Mert hiszen tagadhatlan, hogy ugy az egyes, mint az összesség boldogsága vagy balsorsa a neveléstől függ. Az anyai szeretet a gyermek nevelője, de megrontója is.

Minden gyermek mielőtt az iskolába menne, addigi életét a családban s annak környezetében tölti el. Így hát a nevelés nem az iskolából, hanem a szülői házból indul ki; az iskola csak folytatja s idővel ismét oda tér vissza. Valamint a vérkeringésnek központja a szív, ugy s gyermek nevelésnek központja a család s annak környezete.

A jó kertész miért ülteti növényét jó, a növény természetének megfelelő s alkalmas földben? azért, mert tudja, hogy csak alkalmas földben, megfelelő gondozás és ápolás mellett tenyészhetik és érhetik meg. Így van ez az emberről is. A lélek talaja a szülői ház. A jó gyermeki nevelés csak is

attól tétetik függővé. Mert amilyen a család erkölcsössége és szokása, olyan lesz a gyermeké is. Szokás mondani: „Az alma nem messze esik fájától.“

Luther Márton, a XVI-ik század kitűnő tanfőia, irataiban és szónoklataiban számos helyen kitér a nevelésre és tanításra s ennek gondozását ugy a szülők, mint a hatóságoknak a legmelegebben ajánlja.

Főbb eszméje: „A gyermeket korán kell fegyelmezni. Fegyelmezés közben kerülni kell ugy az elkényeztetést, mint a túlszigort, — vagy mint mondja: Az alma mellett tartás a vesszőt is. Szerinte a legfontosabb nevelési eszköz a példa s azért felhívja a felnőtteket, hogy a gyermek előtt ugy a beszédben, mint a cselekvésben óvatosság legyenek. Tudjuk, hogy a példa vonz; az öregek példája vonzza a kisebbeket; a kis gyermek utánoz mindent, legyen az jó vagy rossz, előtte még a rossz is jó. Kell tehát, hogy a gyermek előtt jó példával járjunk elő; környezetétől s a nagyobb testvérektől csak jó példát lásson. Hogy mily fontosnak tartották már a régi rómaiak is a példát, bizonyítja azon körülmény, hogy gondosan őrködtek a fölött, nehogy a gyermek jelenlétében valaki illetlen szavakat ejtsen, vagy helytelen tettet kövessen el.

Nincs befolyás, mely hatásosabb és tartósabb legyen a serdülő gyermekekre nézve, mint a családé — illetve az anyáé. A gyermek erkölcsi életét előkészíteni egyes egyedül csak annak áll magasztos hivatásában, ki azt a világra hozta. Ez más az édes anyán kívül nem lehet. Így hát nekünk s édes magyar hazánknak derék, kitiűnő anyákra van szükségünk. — Azonban ha éber figyelemmel nézzük és kísérjük a mai szülőket, azt fogjuk tapasztalni, hogy a mostani anyáknak nincs idejük a gyermekeik nevelésére. Vagy ha idejük van is, akkor kezdenek a nevelésbe, mikor már gyermekek kényszerítik arra, hogy neveljenek. S ilyenkor aztán vagy rosszul, vagy csak félig nevelnek jól. Olyan anya, ki neveléstani könyvet olvasgatna: ritka mint a fehér holló. Inkább olvas helyette tündérszép Ilonáról, a kísértetekről, regényekről s más egyébről. Alig várják, hogy kitavasodjék, sétára mehessenek s szabaduljanak a kiállhatatlan rajtól. Azt hiszik, azzal, hogy gyermeköknek életet adtak, őket táplálják és ruházzák, szülői kötelességöknek eleget tettek. Ha iskolába került gyermekök, azt gondolják, hogy végkép lerázták magukról a felelősséget.

Mily fontos szerepe van pedig az anyának a gyermek nevelésnél! Mig az apa kilépve az élet küzdterére, elhagyja az otthont, addig az anya valóságos őrangyala, nevelője, tanítója gyermekének. Az anya teendői közé tartoznak ama ösztönök és tehetségek tovább fejlesztése és ápolása, melyek az emberrel vele születnek. Ilyenek a vallásosság és a szeretet. Ez az első két virág, melyet a gyermek gyöngye szívébe kell ültetnünk. Korán kell a gyermeket embertársai szeretetére megtanítani s az önző érzelmeket szívéből száműzni.

A történelem fényes bizonyossága annak, hogy a nevelés volt mindig a nemzetek nagyságának és jólétének emelője. Az ósi Spárta azzal kezdte nevelését, hogy a gyermek testét edzés által erősítette. S miért tette mindezt? Mert a testet edzeni és erősíteni csak a hozzá szoktatás által lehet, és így a gyermeket korán kell hozzá szoktatni a szülői és tanítói parancshoz és engedelmességhez.

A parancs és engedelmségre való szoktatással nem azt akarom kifejezni, hogy a gyermeket verjük, pofozzuk, haját s fület rángassuk, hanem, hogy el ne kényeztessük; ne feledjük el, hogy a gyermek pajzán, szilaj kedvét, vele született vad ösztöneit csak félelem által lehet csiszolni; ovakodni kell azonban a gyermeket ördög-gel, kísértetekkel stb. ijesztgetni, mert az ily gyermek fél felnőtt korában is, pl. a sötét szobában.

Csak az oly gyermek fog engedelmes-

kedni, kiben tiszteletet és tekintélyt tudunk ébreszteni, mérsékletes szigor és tapintatos erély által. Szeretni lehet, ha nem áruljuk is el, ha mellette nevelünk, teljes erélyvel, sőt esetleg büntetünk is. — De csak akkor nyúlunk a testi fenytékhez, ha minden más eszköz sikertelen maradna.

Kása K.

ÚJDONSÁGOK

Csongrád, 1890. október 5.

— **Dr. Szivák Imre** országgyűlési képviselőnk, nevével a múlt hó 28-án érkezett haza külföldi kör-utjából. Alig pihente azonban ki az utazás fáradalmait, f. hó 4-én a veszprémi püspöki uradalomba utazott, hol 8—10 napot fog eltölteni.

— **A csanádi püspök beiktatása.** Desseffy Sándor csanádi püspök beiktatása fényes ünnepélyességek között, szept. 24-én ment végbe Temesvárott. A beiktatási ünnepélyen Csongrádvármegye képviselőjében Zsilinszky Mihály főispán volt jelen.

— **Visszavont lemondását.** Pirocska István bíró ur, mint lapunkban írtuk, lemondását Dr. Cicatricis Lajos főszolgabíró urhoz beadta. Azonban mielőtt elfogadtatt volna, megbánva lemondását azt visszavonta. Reméljük, hogy többé nem fogja megkísérteni a lemondást; mert megtörténhetik, hogy elfogadják és két szék között a földön marad.

— **Tűz Kisteleken.** E hó 2-án Dr. Cicatricis Lajos főszolgabíró ur Kistelekről táviratot kapott, melyben tudósítják, hogy Kistelek községe lángokban áll. A főszolgabíró ur haladéktalanul oda utazott. Mint utólagosan értesülünk, mindössze csak 10 ház égett le, mi annak köszönhető, hogy a községben az utcák és az udvarok sűrűn be vannak fásítva, és a tűz tova terjedését meggátolták; azon felül a szegedi tűzoltók külön vonattal ideje korán érkeztek a szerencsétlenség színhelyére.

— **Kutba fulladt.** Pirocska István bíró ur kocsisa a f. hó 2-án délután ittas állapotban a kutba esett. Daczára annak, hogy segélyért kiáltott, csakis holttestét húzták ki, mert mig kötelet és lajtorját kerítettek, sok idő telt el, más részt meg fejét esés közben egy kiálló téglába ütötte; valószínű, hogy eszméletét veszítvén, nem tudott magán segíteni. A bíró ur a szerencsétlenségről mit sem tudott, mert f. hó 2-án Pestre utazott.

— **Nyilatkozat.** A „Csongrád“ 37-ik számában „A lovagok“ czime alatt megjelent közlemény irójának azon állítását, hogy mi — Hahn János ur megbízásából — Éder János urat mint a „Tiszavidék“ szerkesztőjét, a „Tiszavidék“ 25-ik számában „Botrányos jelenet“ czim alatt megjelent, s Hahn János urra vonatkozó „hir“ miatt provokáltuk, — az igazsággal ellenkezőnek nyilvánítom, amennyiben mi Éder János urral szemben csupán a kérdéses „hir“ szerzőjének megnevezésére szorítkoztunk. Kelt Csongrádon, 1890. szept. 28. *Baghy Zsigmond*, mint H. J. ur megbízotja. — Ezen nyilatkozatból ismételtén kitérjük, hogy Csongrádi Gábor nemcsak arra szerzett érdemeket, hogy Tary István ur által a „Tiszavidék“ 31-ik számában, a többek közt arcátalan rágalmazónak nyilvánítását, hanem méltán megérdemli, hogy egyáltalán *leköpní való, hazug rágalmazónak tekintessék. Kmft. — Éder János.*

— **A száj és körömfájás** a kilenczesi csordán kiütött, ellenben a bukrosi legelőn megszűnt. A tejet fogyasztó közönség jól teszi, ha tehenét szakértő által megvizsgáltatja vagy éppen tartózkodik a tej élvezetétől legalább 5—6 napig, a meddig a szájfájás tartani szokott: mert az emberre nézve nem minden veszély nélküli e betegség, a menyiben ily beteg állatoktól származó forralatlan tej élvezete után főleg gyermekeken észlelhetők, lázas tünetek emésztési zavarok és e mellett hólyagos kiütés, a száj és torok nyákhártyáján, s ka-

ronként ezzel egyidejűleg az újjakon is fel-
lépnek a kiütések. Beteg állatoktól szár-
mazó vaj és sajt élvezete hasonló hatással
bir. Az ily beteg állatok tej elválasztása
csökken, a betegség alatt a tej sárgás szí-
nű, nyulékony, könnyen megalszik, nyálkás
fonalakat tartalmaz, kesernyész ízű és undor-
ító.

— Gyujtogatás. Palásti (Csillag) József
csongrádi lakos, e hó 3-án este összeperlekedett fe-
leségével, ki a dühös ember elől a szomszédba me-
nekült. Palásti azt hívén, hogy az asszony a pad-
lásra bujt előle, azon fenyegetéssel: »Megállj, majd
lejössz te innen!» — felment a padlásra, s felgyuj-
totta az ott lévő szalmát. A nálfedelű ház azonnal
lángokba borult, s csakhamar teljesen le is égett,
nagy gyönyörűségére a gazdának, ki ádami kosz-
tumban egy szemétdombra ülve, teljes nyugalom-
mal szemlélte vagyonának pusztulását. A szeren-
csétlen ember tudvalevőleg elmebeteg, s a csongrádi
és vásárhelyi kórházakban már hosszabb ideig
gyógykezeltetett. Az épület biztosítva volt. Palástit
letartóztatták.

— Szerencsétlenség. Nagy András félegy-
házi illetőségű vasúti munkást, ki mint tologató
volt alkalmazva a helybeli állomásnál, tegnap reg-
gel, midőn a mozdonyt a fűtőházból kivezette, az
5-ik sz. váltó előtt a mozdony elgázolta. A szeren-
csétlen áldozat a kerekek által iszonyúan összeron-
osolva, rögtön kinszenvedett. A vizsgálat azonnal
megindították.

— Dr. Schlesinger Adolf egyetemes orvostu-
dor, régi posta-utcai lakásán (ifj. Faragó Antal
ur házában) naponta rendel d. e. 8 és 9 óra között,
s d. u. 2-től 3 óráig.

— Fagyár ipar. Nincs hasznosabb gép
a korszerű községi életben, mint a jeles
tűzfecskendő: mert amíg bármelyik más
házigép rendszeren az egyedet, vagy pedig
a voltaképi családot szolgálja, a jeles tűz-
fecskendő mindennél inkább védi a közsé-
geket. Ez a kulcsa annak, hogy minden jó,
derék honfi teljes szívből örül annak, ha
értesül arról, miszerint hazánkban itt, vagy
pedig ott sikerült próbát tartottak; mert a
nem jól működő tűzfecskendők már igen
gyakorta voltak egyedüli okai a rémítő
pusztulások meg nem gátolhatásának; tűz-
vész alkalmával elbizakodottá tette a tűz-
oltókat a tudat, hogy van tűzfecskendőjük,
amely azonban a méltán követelt szolgál-
tot nem bírta teljesíteni. Ez ok miatt leir-
hatatlanul fontos a tűzfecskendők bevá-
sárlásánál rendkívül elővigyázónak lenni s
csak elsőrangú gyárból (tudunkkal ilyen
csupán egy van honunkban) szerezni be a
korszerű tűzvédelem leghathatósabb eszkö-
zét. Nemrég Kolozsvárott pompásan sike-
rült kísérleteket tettek a Trecsénytéri-park
kútja előtt két tűzfecskendővel, két hyd-
roforral s két „falusi-fecskendő“-vel. A
kísérleteket nagyszámu, előkelő, értelmes
közönség nézte végig, amely valóban el-
volt radatva az említett tűzfecskendők
rendkívül szabatos és biztos működése ál-
tal. Ezen pompásan sikerült kísérleteken a
kolozsvári tűzoltóparancsnokság több tagja
szintén jelen volt. Mind a hat tűzfecsken-
dő Tarnóczy Gusztáv budapesti tűzfec-
skendőgyárában készült; s így voltaképp biz-
tosra volt vehető, hogy kitűnően működ-
nek. A kedvezőtlen, nagyon szeles időjárás
daczára ezen, szinte elpusztíthatlan, (oly
erősre vannak készítve) tűzfecskendők, az
igen vastag vizugarat 35—36 méternyi
távolságra lövelték. Nagyszerű eredmény!
A tűzfecskendőkön méltán tünt föl a Tarnó-
czy-féle szabadalommal ellátott kengyelzár,
mely azt teszi lehetővé, hogy a teljesen be-
iszapodott szelep csak 20 másodperc alatt
is alaposan tisztíttassék ki. Ezen pompás
gépek, amelyek honi gyáriparunk méltó di-
szére szolgálnak, nemcsak jobbaknak bizo-
nyultak be az összes többi hazai készítmé-
nyeknél, gyártmányoknál, de sőt fölülmul-
ják kitűnőségre a legkeresettebb külföldi
gyártmányokat is. Ha pedig latba vetjük
azt, hogy ezen tűzfecskendők ára jelenté-
kenyen olcsóbb mint más műhelyek, gyárak
készítményeinek árai, valóban nem tudjuk:
Tarnóczy Gusztáv országgyűlési képviselő

szakavatottságát, mely által képesítve van
ily tökéletes gyártmányt állítani elő, cso-
dáljuk-e inkább, vagy pedig önzetlen ha-
zafiságát, hogy kitűnő gyártmányainak vé-
telárait sokkal olcsóbbra szabta, mint más
műhelyek s gyárak. Az országban jelen-
leg működő nagyobb műhelyek, s gyárak,
melyek tűzoltó-szerek készítésével illetőleg
gyártásával foglalkoznak, legutóbbi árjegy-
zékei szerint, áraik következők: Tűzoltó-
sisak Walser 5 frt, Geittner 3 frt 95 kr,
Seltenhofer 4 frt 50 kr. Tarnóczy 3 frt 90
kr. Bórsapka: W. 1 frt, G. 1 frt 10 kr,
S. 1 frt 20 kr, Tarnóczy 1 frt. Mászóöv:
W. 7 frt, G. 7 frt, S. 6 frt, Tarnóczy 5
frt. 90 kr. Szivattyus-öv: W. 1 frt 50 kr,
G. 1 frt 45 kr, S. 1 frt 50 kr, Tarnóczy
1 frt 35 kr. Mászóbalták táskával: W. 4
frt 25 kr. G. 4 frt 20 kr, S. 4 frt 40 kr,
Tarnóczy 3 frt. Szivattyus-balták táskával:
W. 3 frt, G. 3 frt 50 kr, S. 4 frt, Tarnó-
czy 3 frt. Mászókötél: W. 3 frt 50 kr, G.
3 frt 25 kr, S. 3 frt 60 kr. Tarnóczy 3 frt
10 kr. Kéthangu-jelző: W. 3 frt 50 kr,
G. 2 frt 50 kr, S. 3 frt 50 kr, Tarnóczy
2 frt. Kender-tömő: W. 1 frt 10 kr, G. 1
frt 20 kr, S. 1 frt 10 kr, Tarnóczy 85 kr.
Tömlő csavarek: W. 5 frt 50 kr, G. 6 frt
50 kr. S. 6 frt, Tarnóczy 5 frt 50 kr.
Dugó-létrák: W. 24 frt, G. 14 frt, S. 30
frt, Tarnóczy 12 frt. Locomobil-feeskendő:
W. 70 frt, G. 70 frt, S. 90 frt, Tarnóczy
60 frt. Kétkerekű targoncza-feeskendő (szí-
vómű nélkül): W. 340 frt, (csak 92 mm
s így nem szabad községnek vásárolni). G.
300 frt (csak 80 mm. s így nem szabad
községnek vásárolni.) S. 500 frt (100 mm.),
Tarnóczy (100 mm.) 300 frt (szívóművel).
Kétkerekű mozdony-feeskendő: W. 600 frt,
G. 675 frt, S. 600 frt, Tarnóczy 500 frt.
Négykerekű nagy falusi-feeskendő (2 ülés-
sel): W. 720 frt, G. 800 frt, S. 675 frt,
Tarnóczy (négy ülésessel) 600 frt. Négykere-
kű „Városi“ feeskendő: W. 800 frt, G.
809 frt, S. 775 frt, Tarnóczy 700 frt. Viz-
hordó-kocsi: W. 280 frt, G. 250 frt, S.
250 frt, Tarnóczy 220 frt. Ezen összeha-
sonlító-táblázat kézzel-foghatólag bizonyít-
ja, hogy a mindenütt legjobbaknak bizo-
nyult Tarnóczy-féle gyártmányok egyuttal
a legolcsóbbak. Persze! az szintén kitűnik
ezen összehasonlító-táblázatból, hogy amíg
a Tarnóczy-féle gyár nem létezett, ilyenmő
bevásárlásoknál a vevőket ugyancsak ke-
gyetlenül sarcolták meg.

a vállalkozó tartozik beszerezni, s
ezért külön kártérítést nem igényel-
het. A szükséges földmennyiség a
Tisza felőli régianyagödrökből veen-
dő, esetleg szükséges kocsni mun-
káért külön kártérítés nem köve-
telhető. A munka arányához képest
részletfizetést a vállalkozó minden
héten igényelhet; e végből tarto-
zik a járási utibiztosnál jelentkezni,
a ki a kubik gödrökből kiemelt
földnek számbavételét hetenként:
szombaton eszközli. A töltéstest fon-
tartására tartalék-földmennyiség is
lévén előirányozva, ezen anyag az
utibiztos által megszabott mennyi-
ségben illetve hasábokban, szerző-
désszerű egység-ár szerint lesz a
vállalkozó által kihordandó. A mun-
ka folyama alatt a felügyeletet az
ut-szakaszon alkalmazott két utász
fogja teljesíteni, s ezek utasításait
a vállalkozó közegei követni tartoz-
nak. A kívántató földmunka leg-
később november hó közepéig
befejezendő.

Ezen vállalatra vonatkozólag a
keresk. ministerium által megállá-
pitott általános föltételi füzetekben
meghatározott módozatok irányadók.

Kelt Csongrádon, 1890. október
hó 3-án.

Dr. Cicuticis Lajos,
főszolgabíró.

Felelős szerkesztő: ÉDER JÁNOS.

Kiadótulajdonos: SZILBER J.-né.

HIRDETÉSEK.

5141.

890.

Hirdetmény.

A csongrád-szentesi országot
alapjául szolgáló gáttestnek a veres-
keresztől a csongrádi körgátig kija-
vítása céljából szükséges földmun-
kára folyó évi október hó 12-én
d. e. 9 órakor Szentesen, a vármegye
házánál, verseny-tárgyalás tartatik,
melyre a vállalkozni kívánók ezennel
meghivatnak.

A szükségelt földmunkát a már
kitűzött profiléczek irányában kel-
lő tömörüléssel állítandó elő. A
munkálathoz szükséges palincsokat

1890. Nyomatta a kiadótulajdonos Szilber J.-né Csongrádon.

Eladás.

Egy jó karban lévő valódi
3-as sz.

MEIDINGI KEMENCZE

jutányos áron eladó. Érte-
kezni lehet

BOINCZER JAKABNÁL.

Bérbeadás.

Ezennel közhírré tété-
tik, miszerint a Hacker
Ferencz örökösei tulaj-
donát tévő piacztéri ház-
ban egy

üzlethelyiség
kiadó. Értekezhetni Hac-
ker Mátyás urral.